

Sammenfatning og anbefalinger

Denne SWOT-analyse er udarbejdet på grundlag af indsamlet statistik fra forskellige kilder og en gennemgang af regionale udviklingsplaner (i partnerregionene). Hertil kommer en række inputs indsamlet fra repræsentanter for de tolv regioner i Kattegat-Skagerrak (KASK-området) gennem fem workshops. På dette grundlag er der blevet etableret syv hovedområder til brug for strukturering af analysen:

- Befolkning og demografi
- Boligforhold og livsbetingelser
- Kommunikation og infrastruktur
- Arbejdsmarked og uddannelse
- Innovation og forskning
- Erhvervsliv og iværksætteri
- Miljø og energi

Inden for alle disse områder er der anvendt både statistiske og kvalitative data for at beskrive Kattegat-Skagerrak i henhold til styrker, svagheder, muligheder og trusler. For hvert område er der foretaget en selvstændig SWOT-analyse. I denne sammenfatning fokuseres der på de pointer og konklusioner, som regionerne har fremhævet som de vigtigste.

<p><u>Styrker</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Attraktiv region, som tiltrækker tilflyttere grundet nærhed til hav, natur og kulturelle fyrtårne i hele regionen• Højt uddannelsesniveau blandt arbejdsstyrken generelt og hos kvinderne i særdeleshed• Stærke forskningsmiljøer med veludviklede regionale innovationssystemer• Omfattende viden om og anvendelse af vedvarende energi• Gode transportforbindelser mellem nord og syd• Højt BRP generelt i KASK i forhold til gennemsnittet i EU• Mange hurtigt voksende virksomheder	<p><u>Svagheder</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Center-periferi-udfordringer i forhold til beskæftigelse og uddannelse samt en negativ befolkningstilvækst i perifere dele af regionen• Lange afstande og dårlige transportforbindelser mellem øst og vest samt en lav grænsemobilitet, der hæmmer arbejdsmarkedsintegration• Lav international tilgængelighed i relation til flyforbindelser, veje og jernbaner• Høj frafaldsprocent i uddannelsessystemet blandt unge• Manglende politisk samarbejde og institutioner i KASK
<p><u>Muligheder</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Ligheder i sprog og kultur fremmer mobilitet, samarbejde og integration samt faciliterer synergieffekter på arbejdsmarkedet• Fælles forretningsudviklingsområder og muligheder for samarbejde• Forbedringer i miljøvenlige forbindelser• Udvidet brug af vedvarende energikilder• Nytænkning af regional udvikling – for eksempel via nye perspektiver i byplanlægning for at øge attraktiviteten, øget involvering af frivilligsektoren og mere fokus på iværksætteri i undervisningen.• Etablering af en institutionel overbygning/institutionelt samarbejde i KASK	<p><u>Trusler</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Klimaændringer, miljøforringelser og eksploitering af områdets naturressourcer• Den demografiske udfordring (mangel på arbejdskraft) skaber øget pres på velfærd• For få unge studerer naturvidenskab• Mangel på juridisk integration - grænseproblemstillinger hæmmer integration• Unge uden uddannelse risikerer at blive marginaliseret• Øget godstransport i fremtiden skaber øget pres på infrastrukturen, og mere transport ad søvejen øger risikoen for ulykker• Utilstrækkelig udbygning af den Interregionale og internationale infrastruktur

Styrker

Kattegat-Skagerrak er en attraktiv region der tiltrækker mange indenlandske såvel som udenlandske tilflyttere. Regionen præges trods store afstande af gode transportforbindelser mellem nord og syd med undtagelse af den mangelfulde jernbanetransport mellem Oslo og Göteborg. Med Nordens største havn beliggende i Göteborg er KASK også Skandinaviens logistiske ind- og udgang til omverdenen.

Regionen har **en veluddannet befolkning**, hvor særligt kvinderne udmærker sig. KASK ligger over EU-gennemsnittet for andelen af personer med en længere videregående uddannelse, hvilket giver gode forudsætninger for etablering af virksomheder, som beror på højtuddannet arbejdskraft.

KASK er generelt en vidensregion med **stærke forskningscentre** inden for blandt andet miljøteknik og der er mange beskæftigede inden for højteknologiske sektorer. Västra Götaland er blevet fremhævet af OECD som et eksempel på best practise, når det gælder om at skabe et velfungerende triple helix-system, som forbinder universiteter, erhvervsliv og offentlige aktører i et samarbejde til regionens bedste.

Sammenlignet med resten af EU er KASK en rig region. Alle delregioner i KASK har et **højere bruttoregionalprodukt end EU-gennemsnittet**. I Oslo/Akershus har KASK en af Europas mest hurtigt voksende byregioner med hensyn til økonomisk vækst. Når det kommer til erhvervslivet, er regionen præget af en **omfattende viden om og anvendelse af vedvarende energiformer**, hvilket til dels skyldes ambitiøse miljømål i regionale udviklingsplaner og strategier. Regionen har sammenlignet med resten af Skandinavien et **stort antal af hurtigt voksende virksomheder**, hvilket giver anledning til en øget mængde af arbejdspladser.

Svagheder

En svaghed i KASK er de **store intraregionale forskelle** med hensyn til attraktivitet, uddannelsesniveau, beskæftigelse og demografisk situation. De store forskelle afspejles ikke blot mellem KASK's forskellige regioner, men også mellem center og periferi i de enkelte delregioner. Der er eksempelvis store forskelle mellem kystområder og indlandsområder i de norske og svenske dele af KASK og mellem østkysten og vestkysten af Jylland. Dette er en stor udfordring, som bør adresseres, hvis *hele* KASK-regionen skal udvikle sig positivt.

Selvom forbindelserne mellem nord og syd er gode, har regionerne påpeget, at der er store **mangler i transportsystemet mellem øst og vest**. Dette afspejler sig også i statistikken over pendlere, der rejser over landegrænserne. Med undtagelse af pendling mellem Västra Götaland og Oslo, er der kun få, der pendler over grænserne. De store afstande og havet udgør begrænsninger, som bidrager til lav mobilitet i regionen. Dette understreges også i statistisk materiale, som viser, at KASK-regionen har **lav international tilgængelighed**.

En anden svaghed er den **store frafaldsprocent blandt unge på ungdomsuddannelserne**. Dette problem er ikke unikt for KASK, men udgør et mere grundlæggende problem, som bør adresseres.

Derudover er der i KASK **endnu ikke et konsolideret politisk samarbejde eller et officielt samarbejdsforum** for hele området, på samme måde, som man har det i Øresund gennem Øresundskomiteen.

Muligheder

Trods det at KASK spænder over tre lande, er der **store sproglige og kulturelle ligheder** delregionerne imellem. Dette faciliterer mange forskellige former for udveksling og skaber store muligheder – således at arbejdskraften i et land eksempelvis kan søge arbejde i et andet. Udvekslingen forekommer i stor udstrækning inden for bestemte faggrupper såsom omsorg/pleje og

service og bør kunne udvides mere, eftersom det er forholdsvist problemfrit for de arbejdssøgende at opnå ansættelse i et naboland og sætte sig ind i sprog og kultur.

I KASK-området eksisterer der gode muligheder for at skabe **kompabilitet inden for de erhvervsmæssige satsninger**. Det fremgår bl.a. af de regionale udviklingsplaner, at delregionerne har forskellige styrkepositioner, men supplerer hinanden ved at fokusere på mange af de samme områder. Life science, energi, fødevarer samt oplevelses-, informations- og kommunikationsteknologi er prioriterede områder i alle regionerne, hvor man ville kunne opnå yderligere fremskridt ved i stigende grad at lære af hinanden.

Under afsnittet om svagheder blev det fremhævet, at der findes en række brister i transportsystemet, særligt inden for jernbanetrafikken, som er afgørende for mobiliteten over grænserne. En mulighed er derfor at **investere kraftigt i miljøvenlige transportformer og vedligeholdelse af eksisterende infrastruktur** og derigennem øge potentialet for mobilitet over grænserne. Dette ville gavne arbejdsmarkedet i regionen ved at forbedre deres muligheder for at matche job med kvalifikationer mere præcist og give virksomhederne adgang til et bredere marked.

Allerede i dag ligger KASK-regionen langt fremme, når det gælder produktion og forbrug af vedvarende energi. De norske amter (fylker) besidder store ressourcer inden for vandkraft. Nord- og Midtjylland er langt fremme med at udvikle vindkraft, mens Sverige har en styrkeposition inden for bioenergi. At **satse yderligere på vedvarende energi** vil facilitere vedligeholdelsen og udbygningen af regionens ledende position på området.

Andre muligheder, som diskuteres i forbindelse med SWOT-analysen, er at **inkludere flere perspektiver i den fælles planlægning**. Man kan eksempelvis satse på flere kulturelle områder i byplanlægningen, involvere frivilligsektoren i større udstrækning og sætte iværksætterier på skoleskemaet for at gøre regionen mere levende. I bedste fald kan det bidrage til at mindske forskellene mellem center og periferi inden for regionen.

I KASK findes der institutionelt samarbejde på tværs af nogle af delregionerne mellem eksempelvis Göteborg og Oslo, men intet forum, der omfatter hele regionen – som man blandt andet ser det i Øresundsregionen. Et **formaliseret institutionelt samarbejde** mellem samtlige delregioner i KASK ville derfor skabe muligheder for styrket samarbejdet og en øget fælles forståelse.

Trusler

KASK er en attraktiv region, ikke mindst på grund af kysterne. **Klimaforandringer, miljøforringelse og eksploitering** (overudnyttelse) af naturressourcerne udgør derfor en trussel mod regionens attraktivitet, som kan forventes at påvirke hele samfundet. En af de mest presserende trusler er i denne forbindelse overgødning (eutrofiering). En generel vandstandsstigning udgør også en fremtidig trussel, der bør tages op. I relation hertil eksisterer der også en **risiko for ulykker til søs** og i denne forbindelse - **olieudslip**. Risikoen herfor forventes at stige i takt med mængden af gods, der transporteres ad søvejen.

Selvom KASK generelt har en højere andel af unge og en lavere andel af ældre end EU-gennemsnittet, findes der områder, hvor forsørgerbyrden er stigende på grund af **den demografiske udvikling**. Der er risiko for mangel på arbejdskraft i visse erhverv såsom sundhed, pleje og omsorg. Samtidigt dropper en stor del af regionens unge ud af ungdomsuddannelser og risikerer herved at blive marginaliseret på arbejdsmarkedet. Relateret til den fremtidige arbejdsstyrke er også det faktum, at **få unge vælger at studere naturvidenskab**, hvilket hæmmer erhvervsudviklingen.

At gods- og trafikmængden ventes at blive øget kraftigt i fremtiden, indebærer et **øget pres på jernebane- og vejnettet**. Allerede i dag er trafikbelastningen på E6 (langs den svenske vestkyst mod Oslo) stor. Samtidig nyder jernbanetrafikken en stigende grad af popularitet, hvorfor kapacitet og vedligeholdelse i hele KASK bør øges. **Utilstrækkelig udbygning af de interregionale og internationale forbindelser vil reducere regionens internationale tilgængelighed** yderligere og udgør således også en trussel mod bæredygtig vækst i KASK.

En anden trussel mod øget økonomisk samarbejde og udveksling i KASK er **mangelfuld juridisk integration** i den forstand, at der stadig er store administrative regelforskelle, som hindrer yderligere arbejdsmarkedsintegration.

Anbefalinger

På baggrund af SWOT-analysen af KASK er en række anbefalinger blevet udarbejdet. Disse har til formål at guide den fremtidige indsats med at forbedre styrker, udbedre svagheder, udnytte muligheder og håndtere trusler. Anbefalingerne kan bruges af det nuværende og eventuelle fremtidige KASK-Interregprogrammer til prioriteringen af projekter og fokusområder. Generelt er et øget strategisk fokus fra politisk side ønskeligt, således, at de områder som identificeres som særligt vigtige også fremadrettet prioriteres i og støttes via interreg-programmet.

- Udnyttelse af komplementære styrkepositioner og muligheder for at lære af hinanden i relation til triple helix og innovationssystemer. OECD har påvist, at Norge, Sverige og Danmark har forskellige styrkepositioner inden for innovationssystemet (privat-offentlig FoU, store/små virksomheder, finansiering, triple helix osv.). Derfor bør der udvikles et projekt, som sigter på samarbejde inden for dette område.
- Øget samarbejde inden for fælles erhvervmæssige indsatsområder. Det fremgår bl.a. af de regionale udviklingsplaner, at delregionerne komplementerer hinanden gennem erhvervmæssige satsninger inden for samme områder. Life science, energi, fødevarer samt oplevelses-, informations- og kommunikationsteknologi er fælles hovedområder, inden for hvilke der bør kunne skabes synergieffekter via øget samarbejde – eksempelvis i regi af fælles Interreg-projekter.
- Fokus på projekter inden for vedvarende energi. Der eksisterer åbenlyse samarbejds muligheder inden for vedvarende energi i de forskellige dele af KASK. Projekter som bidrager til at fastholde KASK-regionens forspring på dette område, bør finansieres. Generelt bør samarbejdet i relation til miljø prioriteres, da det er noget, som naturligt forener regionen.
- Prioritering af projekter, som arbejder for øget grænsemobilitet såsom forbedringer af transportsystemet, understøttelse af muligheden for at opnå ansættelse i et andet land og anerkendelse af eksamensbeviser fra andre KASK-regioner.
- Øge sammenhængskraften inden for KASK, dvs. bidrage til regional udvikling i de perifere dele af regionen, som kæmper med bl.a. lave uddannelsesniveauer, høj arbejdsløshed og lav tilflytning. Dette kan gøres gennem projekter, som arbejder med landsbyudvikling, kreativ byplanlægning, lokal udvikling, nye teknologiske løsninger til spredning af kultur, uddannelse og lign.
- Arbejde aktivt for at opbygge et katastrofeberedskab, som kan håndtere olieudslip og andre miljøkriser i KASK. Dette er et oplagt område at samarbejde om på tværs af landegrænser, og man kan i den forbindelse hente erfaringer fra andre Interreg-programmer.
- For den resterende og eventuelt kommende programperioder eksisterer der åbenlyse fordele ved, at klynger af vellykkede projekter inden for beslægtede fagområder i fællesskab udvikler nye projekter og får midler til dette (jf. Interreg Nordsø-programmet). Selve programmet kan også afsætte ressourcer til at udnytte synergien mellem tematisk relaterede projekter, som det sker under Interreg IV C. Projekterne kunne også udvides til at omfatte flere kommuner/regioner/amter, som således vil kunne drage nytte af vellykkede projekter.
- Anskue begrebet regional udvikling bredt og alsidigt. Tiltag som iværksætterier på skoleskemaet, øget inddragelse af frivilligesektoren samt en mere inkluderende og kreativ byplanlægning er allerede blevet nævnt, men der findes flere aspekter af udvikling. Projekter med tværsektorielle perspektiver bør prioriteres.

- Systematisering af statistiske regionale data. I arbejdet med denne SWOT-analyse har det inden for mange områder været problematisk at skaffe sammenligneligt statistisk materiale mellem landene. Der er således et tydeligt behov for at påbegynde indsamling og systematisering heraf.